
A.

I. Kong Frederik den Tredies Opmærksomhed for de Studentere, som havde holdt sig tappert i Kiøbenhavns Beleiring.

I forrige Aargang af disse Annaler 2. B. S. 22. har Udgiveren leveret nogle Efterretninger, denne Gjenstand angaaende. Han er siden bleven forsynet med et nyt Bidrag hertil, hvis Meddelelse han saa meget vissere tør haabe at ville være disse Annalers Læsere kjærkommen, da det tillige er Bidrag til en Families Historie, der i videnskabelig Henseende har saa megen Ret til vort Fædrelands Agtelse og Taknemmelighed.

Præsten til Frue Menighed i Ribe, Bogebedel, en Søn af Saxos berømte Oversætter, var Fader til syv Sønner, hvilke alle bleve holdte til Studeringer. De havde alle taget theologisk Embeds-Examen med bedste Character, da Krigen

Univ. og Skole-Annaler 1809. 1. B. 21

paaKOM 1658, og opholdt sig endnu i Hovedsta-
 den formedelst Familieforbindelser; thi Biskop
 Evane var deres Morbroder. Desuden vare de,
 efter den Tids Maalestok, meget formuende, da
 deres Fader, uagtet han endnu havde fire Døttre,
 havde efterladt enhver af dem en Arv af 4000 Rd.
 Da de Svenske kom for Kiøbenhavn, vilde de for-
 lade Akademiet; men deres Morbroder var af
 anden Meening. „Hvad vil I hiemme, Karle?“
 sagde Bispen; „her er andet at bestille; den sidste
 Bye i Riget maa forsvares, saalænge nogen ærlig
 dansk Mand er i Live.“ De fandt denne Tiltale
 ganske billig, og bleve. Nu ei allene lode de sig
 indskrive til Byens Forsvar; men, da de, som
 meldt, vare formuende, tog enhver af dem en fat-
 tig og duelig Student paa sit Kammer, og under-
 holdt ham med Kost og Klæder, saalænge Beleir-
 ringen varede, ligesom og deres Kasse overhovedet
 stod aaben for enhver hungrig Waabenbroder, saa-
 vidt den kunde række. Den ældste af dem, Johan,
 som siden nærmere skal omtales, kostede den eene
 Winter 1559 2000 Rdlr. og hans Helbred for
 bestandig. Een af de syv Brødre tilsatte Livet i et
 Udsald; de sex lod Kongen, paa Grund af deres
 udbiste fiæffe Opførsel, efter Beleiringens Ophæ-
 velse sig forestille af deres Morbroder. Frederik
 spurgte dem, hvad de havde at ønske?, „at tjene
 Deres Majestæt“, var deres Svar „paa hvad

Post vor Tieneste kan være meest fornøden; at vi ei ere uduelige til Krigen, derpaa have vi søgt at give Prøver under Beleiringen; at vi due til Lærestanden, kan vore academiske Beviser forklare; et civilt Embede kunne vi maaſkee ogsaa forestaae." Venteligen har imidlertid deres Morbroder især anbefalet dem til god og hastig Ansættelse i det Geistlige; thi kort efter bleve de alle paa een Dag kaldede til Præster i Ribe Stift i det saakaldte Tørring-Lehn under Hertugdømmet Slesvig, og det saa nær sammen, at ingen Broder havde over to Mile til den anden, samt med kongeligt Løfte, at deres Børn og Efterlæggt skulde fortrinligen være i naadig Erindring. Deres Navne skal endnu findes paa Præstelisterne i Rustrup, Døstrup, Moustrup og Spandet Kirker.

Den ældste af disse Brødre, Johan Bedel, Præst i Rustrup, leed i 33 Aar Aar under en Svindsyge, der var Følgen af de uvante Strabadser, han under Beleiringen havde maattet udholde. Han nød den Lykke, engang at have Christian den Femte til Gæst i hele 8 Dage. Kongen, hvis Seng befandt sig i hans Studerekammer, forundredes ikke lidet over at finde Præstens legemlige Urmatur, bestaaende af Flint, Baionet, Pistoler og Kaarde, hængende paa Væggen, og vilde vide, hvortil han brugte disse Vaaben. „Jeg har“ svarede Bedel, „brugt dem til det kongelige

Huses Forsvar, saa længe det gjordes fornødent; nu opbevares de som en Erindring for mine Børn og Børnebørn, og til Paamindelse om deres Pligt under en slig Leilighed, hvilken Gud i Naade afvende." Kong Christian fornyede det Løfte, hans Fader havde givet, og holdt det; thi da Johan Wedel var død, (han ligger begravet i Choret i Rustrup Kirke) blev hans ældste Søn Lauge eller Laue, som da var paa en udenlandsk Reise, hjemkaldet, for at faae sin Faders Embede. Denne Laue Wedel havde, skøndt egentligen Theolog, gjort sig det til Regel, paa sin Reise at stifte nøie Befiendtskab med, og efter Mulighed at indlogere sig hos de berømteste Kunstnere i enhver Bye, hvor han opholdt sig, for at lære noget af deres Kunst. Han havde saaledes forskaffet sig Færdighed i at bearbejde alle Slags Metaller, slibe Glas, brænde Tegl o. s. v., og havde den Fortieneste at være den første, som indrettede de vigtige Teglbænderier, der nu drives omkring Glensborg. En Broder af denne, Claus Wedel, blev Præst i Munkeboe i Byen, og har ved sin Vindskibelighed erhvervet sig en Plads blandt de Fortiente, hvis Minde vor Malling har hædret. En Stiffønneson af Claus Wedel er Hr. Doctor Simonsen Wedel, der har havt den Godhed, at meddele Udg. de haandskrevne Efterretninger om den Wedelske Familie, af hvilke det Ovenstaaende er uddraget.

I disse Annalers forrige Aargang 2. B. S. 34. har Udgiveren ønsket at erholde Kundskab om noget af Mogens Kragh udstædt Vidnesbyrd, da intet saadant endnu var kommet ham for Dine. Hr. Bibliotheksecretair Werlauf har siden den Tid gjort ham opmærksom paa, at et saadant findes i Matthias F. Hammers Dissertatio gradualis de Carlshamnia, urbe Blekingiæ. Lond. Gothor. MDCCXLIX. 4. S. 28., udstædt for Hans Matson, der var den første Præst i det nyanlagte Carlshamn. Da det maaskee er det eneste, Tiden har levet, og bemeldte Disputats ikke er uden i meget faa Hænder, saa finder Anm. det saa meget mere hensigtsmæssigt, her at meddele samme, da, som bekiendt, det efter den kongelige Bekiendtgjørelse af 16 Septbr. 1659 (s. a. St. S. 23.) især var Mogens Kraghs Vidnesbyrd, der skulde give Udgang til fortrinlig Befordring. Bemeldte Testimonium lyder da saaledes:

Hans Kongl. Majestets af Dannemarch
och Norge ic. Welbestalter Offuerste til fods,
Jeg Mogens Kragh til Raas:

Kiendes och for alle witterligt giver, at ner-
verende Hederlig og Wellerde Hans Madhen,
haffuer udi nerverende Byens beleigring opholdet
sig under mit Regiment for Capitain de armis sex
Maaneders Tid, och udi medler tid haffuer hand

paa Tdrg och Wacht, vdfald, och udi alle allarmer, attaquen, och forfaldene Occasioner, huor och naar hand nogensteds er bleffuen hen commanderit, hand sig haffuer comporteret med'ald Redebonhed och trofkap, som en ærlig tro patriot vell egner och anstaar. Haffuer derforre icke fundet negte hannen efter hans begiering at meddele hannem denne min Testification om saadan hans lofflig forhold, huorfore jeg med dette mit obne Paß forbemeldte Hans Madghen alle Retsindige och Resolverede Cavallierer flittig will haffue commenderit, at de hannem udi alle lofflige Occasioner wilde were befoderlig; Jeg beloffuer der imod, dennem udi lige och andre maader huer efter sin Stand igien at gratificere, om de eller nogen fra dennem commenderet, mig forekommendis worder. Thil ydermere Certification haffuer jeg dette med egen haand och Signet bekræftiget. Actum Kiøbenhavnn denn 17 Septbr. Anno 1659.

Mogens Kragh.

II. Bidrag til Roeskilde Skoles Historie.

(Af Roeskilde Skoles Archiv).

1. Rescript af Frederik den Tredie, angaaende Hørerne.

Vi Friderich dend Tredie af Guds Naade Danmarkis, Norgis, Wendis og Gottis Konning, Hertug udi Sleswig, Holsteen, Stormarn og Dytmarschen, Gressue udi Oldenborg och Delmenhorst, Gior alle bitterligt, at estersom os Elskel. Hæderlig og Hvilærd Mester Hans Callundborg, Rector Scholæ udi Wor Riøbsted Roschild, for os underdanigst haffuer ladet andrage, huorledes Ungdommen i Skolen dersammesteds stoer Skade och forhindring i deris Studiis schal tilføyes, for medelst nogle nye ankomne Personer sig indtrænger udi de øffuerste Høreris Plads, naar nogen ledig vorder, och derimod dennem, soim i saa maade de nederste Lectier tilforn haffuer betient, sliig Forfremmelse forbigaaes. Da haffuer Vi Naadigst for got anseeit, saadan Anordning derom at giøre, at de nye ankomne Personer, som her efter i bemeldte Skole for Hører bliffuer forordnede, skal anfange de nederste Lectier først at betienne, paa det de, naar de efter haanden bliffuer øffuede, des bedre de øffuerste kunde forestaa.

Forbyndendes alle och Enhuer herimod, eftersom foreschreffuet staar, at hindre eller udi nogen maade Forfang at giøre, Under Wor Hyldest och Raade. Giffuet paa Wort Slot Kiøbenhaffn, den 29 Junii Anno 1668.

Under Wort Signet.

F r i d e r i c h.

P. Schumacher.

2. Spise-Reglement for de Disciple, som nøde Kost paa Duebrødre Kloster.

Efter som Hans Kongl. Majestets allernaadigste Bestallings-Brev til idkige Deconomum paa Duebrødre Kloster tilholder dem, som Inspectionen osver bemeldte Kloster efter Fundatsen er betroed, at forfatte et Reglement, hvor efter Deconomus sig med Spiisningen skal forholde; Da hafver wij underskrefne befunden det raadeligst, og Steden fornemmelig gaufnligst, at her efter ugentlig for vis Penge, de af Skolens Discipler bliver spisede; som til det Beneficium admitteris, og at de fattige giffues Redepenge, hvor af de sig selv underholder, og derfor med idkige Deconomo Seigr. Hans Jacobsen indgaaed og slutted efterfølgende Contract:

At hand forsvarligen spiiser saa mange af
Skolens Discipler, som til til Kosten bliver nomi-
nerede efter hosfølgende Spiisnings-Tart:

Søndag:

Middag.

Kaal.

Flekk.

Aften.

Boghvede Brød.

Drekjød.

Mandag:

Middag.

Boghvede Velling.

Sild.

Aften.

Bug Brød.

Tirsdag:

Middag.

Kaal.

Flekk.

Aften.

Boghvede Brød.

Drekjød.

Onsdag:

Middag.

Bug Bryns Velling

Bergefisk.

Aften.

Bug Brød,

Lammefisk.

Torsdag:

Middag.

Kaal.

Flekk.

Aften.

Boghvede Brød.

Drekjød.

Fre dag:

Middag.

Erter.

Gaasekjød.

Aften.

Bug Brød,

Bergefisk.

Løfverdag:

Middag.
 Callund Saad.
 Sild.

Aften.
 Meel Brød.
 Torst.

2.

Skal han see vel til, at alle disse Species, og alt andet, som spises, maa være godt, vell forvarret, og vel medhandlet, saa at ingen Marsag gifvis til billig Klagemaal der over i nogen Maade.

Men hvis noget der af enten skulle være forværret, eller ilde faaget, og ureent medhandlet, da skal han være forpligtet, strax at give Disciplerne en anden fornøielig Rætt derfor, om de begjerer det, eller det hannem efter Billighed i Betalingen at decourteres, hvormed de, som Inspectionen ved Steden er betroed, skulle have flittig Indseende.

3.

Naar Festdage indfalder, spises som om Søndagen, og fersk Gist i Steden for anden Gist, naar Leiligheden saa giver sig; men paa de tre store Høitider skal hand, som sædvanligt har været, gifve dem et godt Fad Saldtmad, og sigted Brød i Steden for andet Brød.

4.

Dog skal hand ikke være saa just forbunden til de foreskrefne Species at spise, men, naar hand efter Marsens Tiid fand liigesaa got af andre Ma-

rer og Sorter bekomme, maae han efter egen gode
Tæcke og Leilighed spise andet, som i Steden for
Kjød, maa han iblant spiise stegte Hovder, et
half paa Personen, med sin tilbørlig Lungemoes,
Pølse &c. I Steden for et Slags Fisk, maa han
spiise andet Slags undertiden, og undertiden Gul-
lerødde, Roer, Erter, Bønner, Kallun eller
anden smaa Mad, som efter Tidens Leilighed kand
haves. Silden skal være god Aalborg Høst Sild
eller anden god og stoer Sild, undertiden fersk,
og derforuden maa undertiden spises god Fjellands
Fisk, Hoved Kjød &c. I Steden for Kallund-
Saad, naar det ikke kand have, maa spises Bel-
ling, eller andet Saad med Brød udj.

5.

Hand skal gifve 41 Persohnen til Maaltidet
i det ringeste hver Gang.

Fleisch	,	,	,	24 Skaalpund.
Orefiød	,	,	,	2 Lisbund.
Lamme Kjød	,	,	,	1½ Krop.
Gaase, Kjød	,	,	,	4 Kroppe.
Sild paa Persohnen	,	,	,	2 —
Bergefisk	,	,	,	1 Lisbund.
Brød paa Persohnen	,	,	,	½ Pund.
Ol paa Personen	,	,	,	1 Pott.
Smør hver Gang	,	,	,	1 Skaalpund.

Af Søbe Raal gifves altid toe Fæde til hvert Bord
saavel som Belling og Saad, naar det spises for

een Ket med Brød udi eller Callun; Og spiises i det mindste tvende Gange Steeg om Ugen, saasom om Søndagen og een anden beqvem Dag i Ugen, naar først Riød fandt bekommes.

For alting skal Oll og Brød være gott, og i alle Maader ustraffeligt.

6.

Intet Mad maa udbæris af Klosteret, men hvis ved Bordene osverbliwer, det nyder Expectantes.

7.

Dersom nogen af Disciplerne, som haver heel Kost, over otte Dage fra Stedet forreiser, skal det Deconomo af Rectore tilkiendegisvis; og haver Deconomus da at indeholde hans Portion af Maden til hans Hjemkomst, og sig ved Regnskab lade decourtere; men haver dend Discipel ichun half Kost; da nyder hans Cammerat i hans Fraværelse hans halve Kost til sin egen.

8.

Hand skal forsvarligen forsiune Disciplerne, naar de spiiser, med Lys og Varme om Vinteren, saa lenge det gjøres fornøden.

9.

Inventarium, som hannem efter en vis Tært er leverit, skal han ved sin Afstrædelse, eller hands Arsvinger efter hannem, ved liige Tært fra sig levere. Og skal til Skeeder og Tellerfener tages aarlig af Disciplernes beneficio, som de af Skolen

nyder, fire Rigsdaler, hvorfor til dennem skal forkaffis Linfeder og Tallerkener, og de samme aarligen vedliige holdes.

10.

Closteret eller Spiisestuen skal hand lade holde smuck reen, og skiffelig, og lade Bordene og Benfene toe tvende Gange om Ugen, Gulvet tillige med Sand, og ryge der inde med Enebærtræ eller andet.

11.

Hand skal aarlig til Philippi Jacobi Dag, eller og 8te Dage derefter i det lengste, fremlegge sit Regenskab for Spiisningen og Forvaltningen, at det betimelig kan worde efterseet og clareret.

12.

Hvorimod vi tilfiger hannem ugentlig for hver Persohn, som han efter forskrefne Maade forsvarligen spiser, een Sletdaler, i Henseende, at hand ellers intet niuder for sin Umage og Omforg med Kloster-Godssets Inspection, og i den Forhaabning, at hand alting saa forsvarlig administrerer, at ingen i nogen Maader faaer Marsag sig over hannem at besværges.

13.

De fattige, som enten paa Klosteret bliver indlagt eller og hannem bliver asignerede, schal hand ugentlig give i Penge 2 Mk. danske og ei vi

dere, ligesom de hidindtil nydt haver, hvilcked
fiden Tid efter Tid kan forbedris.

14.

Dersom nogen af Skolens Discipler bliver
siuge, skal hand af Kiøchenet lade dennem deris
Mad tilkomme, som dem kan vere tienlig i Siug-
dommen, dog at det icke høiere beløber sig, end
een Portion ellers fand efter foreskresne Opsæt til-
komme: og derimod indeholde dend Portion, som
hand ved Bordet burde have.

15.

Til Inventarium vedlige at holde og Brendes
ved skal hand aarlig niude af Stedens Indkomst
20 Rdlr.

16.

Hand skal og niude fri Huus paa Duebrødre
Closter til sig og sine Golck, saa vidt til hans Huus-
holdning kan eragtes fornøden, og skal Steden af
sine egne Midler holde samme Huse vedlige; dog
maa hand icke understaae sig uden særh Bevilling
nogen Reparation at foretage.

17.

Tiende af Klosteret skal han aarlig efter Fun-
dagen rigtig clarere, saavelsom og hvis videre Ud-
gifter som Steden vedkommer, og hannem af In-
specteurerne vorder beordret at betale.

Dg eftersom hand tillige er Fuldmægtig over Godset, maa han af Clostereß Indkomst selv giøre sig betalt, dog hvis ved Regenskabes Slutning der over bliver i Behold, det bør hand i een der til forordnet Casse efter bemeldte Instrux strax fra sig levere.

Naar enten bemeldte Deconomus Seig. Hans Jacobsen icke længere behager at blivue ved Spiisningen og Forvaltningen, efter denne sluttedt Contract, eller og vi befinder, at Closteret icke derved fand vere holden, da skal Opsigelse skee til Nyeaars Dag paa begge Sider, og hvis ingen nærmere Contract fand slutes, da astræder hand til Philippi Jacobi Dag derefter.

At saaledes, som foreskrevet staaer, paa baade Siider, holdes og efterkommes schal, have vi samtlig voris Hænder underskrevet, og her af tvende eens ligelydende Gjenparter forferdiget, hvor af een hver til sig annammet.

Actum Kiøbenhafn dend 1 Mai 1668.

Otto Krabbe.

Bagger.

Est. Dalhum.

J. Bram.

P. Schade.

Hans Jacobsen.

III. Svenssk Opfordring af 25 Maj 1658 til
 Indbyggerne paa Hveen at sværge deres
 nye Souveræn Lydighed a).

Hederlige, wållerde, Ehrlige och' beske-
 delige Mån, Kyrkio-Herden, Fougden
 och menige Indbyggare på Dön Hveen.

Endoch wy, Kyrkioherde, Fougde och meenige In-
 byggare på Dön Hveen, fast ogiårna hafva måst

- a) Dette Document, hvoraf Originalen giemmes
 i det Kongl. danske Cancellies Archiv, Skab No. 8.
 Paqv. No. 149, er i mere end een Henseende interes-
 sant. Da det, saavidt Udgiveren veed, er aldeles
 ubekjendt, og det kun optager liden Plads, saa haa-
 ber han, at Annalernes Læsere ikke ville være misfor-
 nøiede med, at han benytter denne Leilighed til at
 bringe det til offentlig Kundskab, endskjønt det egent-
 lig ikke vedkommer nærværende Tidsskrifts Niemed.
 I Fredsslutningen til Roeskilde, ved hvilken Skaane
 blev aftraadt til Sverrig, var Den Hveen ikke ble-
 ven omtalt. De Svenske gjorde alligevel Paastand
 paa dens Afstaaelse som en Appertinenz til Skaane.
 De Danske beviste historisk, at den altid var bleven
 anseet som Sieland tilliggende, og vægrede sig ved
 at indrømme hine Besiddelsen deraf. Holberg III.
 275. Underhandlingerne herom begyndte den 4 Maj
 1658, og medens disse varede, lod Kongen af Sver-
 rig Den besætte og opfordrede Indbyggerne til at

ehrfahra, huruledes I wære tweåne förrige wäll-
willige Kallellser försumit, och eder icke infunnit
hafwa til att här aflåggia hans Maytt. wår aller-
nådigste Konnung och Herre then eed och trohæes
Plicht, som I förmedelst sidst oprättade Fridzför-
drag desse bägge Nordische Kongarikker emellan äre
skyllige allerhögstbte Kongl. Mt. at præstera såsom
medledemooter af Skåne, hwilket med sine perti-
nentier mehr allerhögstbte. Kongl. Maytt. och Swe-
riges Chrono utaf hans Maytt. Konnungen i Dan-
nemark och des Chrono till ewerdelig tyder cederat
och astrådt år; Så hafue wy lyfwäll ännu tridie
reesan eder härmed alswarligen citera wellat, thet
I uthan längre tergiversation eder till then 3 Juny
näst kommande här indstålla, att så fullbörde,

hylde ham. Pufend. de reb. gest. Caroli Gust. pag.
401. De Danske maatte endelig, tvungne af Om-
stændighederne, give efter, og i Begyndelsen af Jun-
gandske afstaae Den. Da nærværende Opfordring er
udstædt under 25 Maj 1688, saa har altsaa Hveen
endnu den Gang ikke været formelig astrådt, og da
saadan Afrædelse ei heller endnu kunde være bleven
Indbyggerne officiel og actmæssigen bekiendtgiort,
saa have de ventelig holdt det for rigtigst at sende
denne (originale) Opfordring, som man seer var den
tredie, til Kiøbenhavn for at udbede sig nærmere
Forholdsregler.

hwad som i ofwan berörde mätta af eder allt här
till försummat år. Hvilket wy så at see numehra
intet twifla. Och besalle eder vnder thens allra-
högstes beskydd aff Malmö. Den 25de May
Anno 1658.

Eder

Erich Wlffeldt,

Erich Sparre.

Grefve af Enlisborg.
